

การจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพสำหรับโรงเรียนฝึกออาชีฟ กรุงเทพมหานคร

THE EDUCATION MANagements OF VOCATIONAL SCHOOLS IN BANGKOK

นันทพร ดำรงพงศ์

Nantaporn Damrongpong

มหาวิทยาลัยสยาม

Siam University

ธนู ทดแทนคุณ

Thanu Thodthankhun

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชชมงคลสุวรรณภูมิ

Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

สุพจน์ อิงอาจ

Supot Ingard

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Ramkhamhaeng University

E-mail: nantaporn@siam.edu

Received March 20, 2023; Revised April 10, 2023; Accepted April 29, 2023

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์การศึกษา (1) เพื่อศึกษาการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพสำหรับโรงเรียนฝึกออาชีฟกรุงเทพมหานคร (2) เพื่อนำเสนอเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติสำหรับโรงเรียนฝึกออาชีฟกรุงเทพมหานคร ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือการวิจัย กลุ่มตัวอย่างประชากร ได้แก่ โรงเรียนฝึกออาชีฟกรุงเทพมหานคร 10 แห่ง เลือกเป็นตัวอย่าง 3 แห่ง สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ ผู้บริหารบริษัทเซ็นทรัล กรุ๊ป ผู้บริหารบริษัทแบล็คแคนยอน (ประเทศไทย) จำกัด และผู้บริหารบริษัทหัวเหว่ย เทคโนโลยี (ประเทศไทย) จำกัด โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 36 คน ที่คัดเลือกแบบเจาะจง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า (1) ปัจจัยนำเข้าประกอบด้วยหลักสูตรส่วนมากเป็นสาขาทางด้านอุตสาหกรรม เป็นหลักสูตรระยะสั้น และเป็นลักษณะเฉพาะ และปัจจัยนำเข้าอื่น ๆ ได้แก่ ผู้บริหารครูประจำการ ครูผู้ช่วย วิทยากร อาคาร สถานที่ อุปกรณ์ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ มีค่าธรรมเนียมในการเรียนที่ราคาถูกลงมาก ด้านปัจจัยกระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย การเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติจริงในหลักสูตรทุกหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนเป็นหลักสูตรระยะสั้น เรียนวันจันทร์ถึงวันศุกร์รอบเช้า บ่าย ค่ำ และหลักสูตรวันเสาร์หรือวันอาทิตย์ มีการเรียนการสอนเพิ่มเติมเสริมคุณธรรมและบุคลิกภาพให้เหมาะสมและเป็นอัตลักษณ์กับสาขาวิชาชีพนั้น ๆ ปัจจัยด้านผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ได้แก่ ผลการเรียนรู้ มีทักษะ เสริมคุณธรรม เพิ่มเติมบุคลิกภาพ และจบการศึกษาไปแล้วมีงานทำ มีรายได้มีอาชีพ (2) ข้อเสนอเชิงนโยบาย คือ โรงเรียนฝึกออาชีฟกรุงเทพมหานครควรร่วมมือกับภาคเอกชน

และควรปรับปรุงหลักสูตรสาขาวิชาชีพใหม่ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ ช่างซ่อมรถยนต์ไฟฟ้าหรือพลังงานไฟฟ้า แพลตฟอร์มดิจิทัล การค้าขายออนไลน์ รวมทั้งสร้างและพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: การจัดการศึกษา, การประกอบอาชีพ, โรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร

Abstract

The objectives of this research were (1) to study the management of vocational education for vocational training schools in Bangkok, and (2) to present policies that can be put into practice for vocational training schools. The research tool was a semi-structured interview. The quality of the interview forms was found by validating methods as well as the appropriateness of the interview forms and the interview forms were applied to actual use. The sample group population included 10 Bangkok vocational training schools with three schools selected as samples. Thirty-six key informants were specifically selected from Panyapiwat Institute of Management, executives of Central Group, executives of Black Canyon (Thailand) Co., Ltd., and executives of Huawei Technology (Thailand) Co., Ltd. The data analysis was conducted using content analysis methods.

The results of the study showed that: (1) The input factors consist mostly of courses in industrial fields, typically, short courses and those with unique features, and the other input factors are administrators, teachers, speakers, assistant teachers, lecturers, buildings, equipment, classrooms, and laboratories. There are very low tuition fees. The process factors consist of teaching and learning that emphasize hands-on practice in every curriculum. The education management offers short courses. Study takes place from Monday to Friday, in the morning, afternoon, and evening as well as Saturday or Sunday courses. In addition, there are enhancements for morality and appropriate personality. The outcome factors that occurred were good academic results, good skills, outstanding morals, good personality, and after graduation, there was work, income, and a career. (2) The policy proposal is that the vocational training schools in Bangkok should cooperate with the private sector, and should improve new professional courses, such as artificial intelligence, the internet of things, electric vehicle mechanics, digital platforms, and online trading. In addition, schools in Bangkok should create and develop a teaching curriculum for the elderly.

Keywords: Education management, Occupation, Vocational schools in Bangkok

บทนำ

การจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพมีความจำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่งด้วยสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันโดยเทคโนโลยีดิจิทัลและสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ทำให้อาชีพมีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง พัฒนาอย่างรวดเร็วและปัจจัยด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพ ทำให้การจัดการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนให้ทันสมัยและแนวโน้มการประกอบอาชีพในอนาคต สถาบันการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพหรือมีงานทำ สถาบันการศึกษา หน่วยงานที่จัดการศึกษาหรือหน่วยงานที่จัดการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพ ต้องปรับเปลี่ยนให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเรียนการสอนต้องตรงกับ ความต้องการของผู้ประกอบการ การจัดการเรียนการสอนให้เกิดความรู้ ทักษะ ทักษะ และเจริยธรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเพื่อให้ผู้ที่จบการศึกษาได้มีมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับการประกอบอาชีพ และสอดคล้องกับนโยบายของนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กล่าวถึงนโยบาย “เรียนดี เพิ่มหลักสูตรฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร ให้สอดคล้องกับฝั่งธุรกิจและการค้าขายออนไลน์” (มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช, 2565)

การจัดการศึกษามุ่งเน้นการประกอบอาชีพของนักศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษา จะประกอบอาชีพราชการ พนักงานเอกชน ธุรกิจส่วนตัว อาชีพอิสระ และอาชีพอื่น ๆ การจัดการศึกษาจึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียน มีความรู้ ทักษะ จริยธรรม และลักษณะบุคคล ซึ่งลักษณะดังกล่าวสามารถที่จะนำไปใช้ประกอบอาชีพหรือประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตประจำวัน และสามารถนำไปต่อยอดการประกอบอาชีพและการศึกษาอบรมเรียนรู้ ฝึกทักษะเพิ่มเติม หรือศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น จากข้อมูลของสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2565) ได้สำรวจสถานการณ์แรงงานไทย โดยพบว่าการทำงานมีการขอลดตัวในสาขาก่อสร้าง สาขาการโรงแรม ภัตตาคาร มีการจ้างงานปรับตัวลดลง สาขาการเกษตรมีการจ้างงานลดลง สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้คาดการณ์ติดตามในประเด็น 1) ผลกระทบจากเงินเฟ้อต่อแรงงาน โดยเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ค่าจ้างที่แท้จริงลดลงโดยเฉพาะแรงงานทักษะต่ำ 2) การขาดแคลนแรงงานทักษะปานกลางถึงสูง มีความไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการที่ภาคอุตสาหกรรมซึ่งผู้ว่างงานส่วนใหญ่จบด้านบริหารธุรกิจ สังคมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ซึ่งต้องมีการศึกษาอบรมพัฒนา ปรับเปลี่ยนทักษะให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการ สำหรับการขาดแคลนแรงงานทักษะต่ำอาจช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานโดยอาศัยแรงงานจากต่างชาติ (กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และเวียดนาม)

จากข้อมูลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติในสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2565) การสำรวจภาวะการทำงานของประชาชนไทยเมื่อพิจารณาระดับการศึกษาพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาวางงานมากที่สุด รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญสายอาชีพ และมัธยมศึกษาตอนต้น สถานการณ์ปัจจุบันนั้นเมื่อจบการศึกษายังพบว่า มีผู้ว่างงานในทุกะดับการศึกษาในสาขาต่าง ๆ โดยเฉพาะในสาขาด้านสังคมศาสตร์ และขณะเดียวกันนั้นในสถานการณ์ดังกล่าวทำให้ขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะปานกลางถึงสูง ดังนั้นสถาบันการจัดการศึกษา

ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่จัดการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย จึงต้องมีนโยบายและการปฏิบัติให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน

นอกจากภาครัฐที่จัดการศึกษาแล้วยังมีสถาบันการศึกษาภาคเอกชนเป็นสถาบันการศึกษาที่มีบทบาทอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา และมีความพร้อมในการจัดการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพ ซึ่งจะเห็นได้จากบริษัทที่จัดการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพ เช่น บริษัทโตโยต้า บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) ซึ่งมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาและการเป็นผู้ประกอบการ การฝึกทักษะให้กับนักเรียนได้เกิดความรู้และทำให้นักศึกษามีความพร้อม มีความรู้ ทักษะ จริยธรรม และคุณลักษณะบุคคลในการประกอบอาชีพ (สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์, 2565)

การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสามารถจัดทั้งภาครัฐ และเอกชน ได้มีการจัดการศึกษาเพื่อให้นักศึกษาได้สำเร็จการศึกษา สามารถประกอบอาชีพในสถานประกอบการและสามารถประกอบอาชีพด้วยตนเองได้ซึ่งปัจจุบันนี้ด้วยสถานการณ์ของสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการฝึกอาชีพ ศึกษาต่อด้านอาชีพตามความถนัด ความต้องการของผู้เรียน เพื่อนำความรู้ไปประกอบอาชีพ ดังนั้นโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพต่อการพัฒนาคน สังคม เศรษฐกิจและประเทศชาติว่ามีการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพอย่างไร และจะนำแนวทาง รูปแบบ เพื่อการนำเสนอเชิงวิชาการนโยบายและการนำสู่การปฏิบัติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพสำหรับโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อนำเสนอเชิงนโยบายและการนำสู่การปฏิบัติ การจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพสำหรับโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

หลักการการจัดการศึกษาซึ่งนำมาสำหรับการประกอบอาชีพ โดยการเรียนที่ทำให้เกิดความรู้และทักษะนั้น หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่อธิบายถึงการจัดการศึกษาสำหรับการประกอบอาชีพ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าได้นำหลักทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivist Theory) และทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ (Learning by Doing) ทฤษฎีและหลักการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติเป็นฐานหรือการเรียนรู้ด้วยการทำงาน (Work Based Education) หลักการและทฤษฎีดังกล่าวเป็นหลักการการจัดการศึกษาสำหรับการประกอบอาชีพด้วยการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัตินั้นให้สัมพันธ์กับมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาให้มี 1) ด้านความรู้ (Knowledge) 2) ด้านทักษะ (Skills) 3) จริยธรรม (Ethics) และ 4) ลักษณะบุคคล (Character)

จากการศึกษาแรงจูงใจเข้าศึกษาหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันของนักศึกษาศูนย์ฝึกอาชีพ กรุงเทพมหานคร พบว่า นักศึกษาที่เข้ามาเรียนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันส่วนมากเป็นเพศหญิงอายุระหว่าง 26-40 ปี ส่วนมากมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพรับจ้างเป็นส่วนมาก มีรายได้ประมาณ 10,001-29,000 บาท หมวติวิชาชีพส่วนมากเลือกเรียนคหกรรม และส่วนมากเรียนวันเสาร์

และวันอาทิตย์ นักศึกษามีแรงจูงใจในการเรียนหลักสูตรวิชาชีพอยู่ในระดับมากในทุกด้าน (1) ด้านส่วนตัวมีแรงจูงใจต้องใช้เวลาให้เกิดประโยชน์และความชื่นชอบในแผนกวิชาชีพ (2) ด้านอาชีพ นักศึกษามีแรงจูงใจต้องการเพิ่มทักษะและชำนาญในวิชาชีพ และเกี่ยวข้องกับอาชีพของครอบครัว และ (3) ด้านสังคม นักศึกษาต้องการหาประสบการณ์ในสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ และได้มีโอกาสพูดคุย แลกเปลี่ยนความเห็นกับผู้อื่น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบแรงจูงใจในการศึกษาวิชาชีพพระยาสันในด้าน เพศ อายุ อาชีพ เวลาเรียน หมวดวิชาชีพ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและ ระดับการศึกษาและอาชีพที่ต่างกันพบว่านักศึกษามีแรงจูงใจในการเรียนหลักสูตรวิชาชีพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (จินตนา ไทธานี, 2557)

ปฏาขมัย ทองขุมนุม (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะการประกอบอาชีพสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า องค์ประกอบของการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสมรรถนะการประกอบอาชีพ ได้แก่ (1) วิสัยทัศน์และ นโยบายของโรงเรียน (2) การเตรียมความพร้อมและการบริหารจัดการ (3) ความรับผิดชอบ (4) การสร้างเครือข่าย (5) การวิเคราะห์ตนเอง (6) ความต่อเนื่อง (7) เจตคติ (8) งบประมาณ (9) การดำเนินการเรียนรู้ (10) การประเมินผลลัพธ์ของโครงการ นางนุช ขุมนุม (2560) ได้ศึกษา รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสพื้นที่สูงและทูลกระหม่อม ดาร เขตภาคเหนือฝั่งตะวันตก พบว่า มีรูปแบบองค์ประกอบหลัก (1) หลักการส่งเสริมอาชีพ (2) คณะกรรมการส่งเสริมอาชีพ (3) มีกระบวนการบริหารและส่งเสริมอาชีพ และ (4) มีเป้าหมายใน การส่งเสริมอาชีพ และสุวิขญา ชินธนาชูกิจ (2563) ได้ศึกษาการมีงานทำโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานบริหารการศึกษาพิเศษ พบว่า (1) การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาเพื่อการมี งานทำให้มีประสิทธิภาพ (2) พัฒนาบุคลากรในการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำอย่างมืออาชีพ และ (3) เพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำอย่างมีประสิทธิภาพ

สุพจน์ อิงอาจ (2563) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีไว้ว่า เป็นการเรียนการสอนที่ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถที่เป็นสมรรถนะในการประกอบอาชีพ ของตนเอง และศุภากร เมฆขยาย (2564) ได้ศึกษารูปแบบการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพของสถาน การศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ (1) ด้านทรัพยากร (2) ด้านการฝึกหัด (3) ด้านการส่งเสริม และ (4) ด้านการวัดประเมิน และแนวทางการจัดการศึกษาที่เน้นทักษะอาชีพ ประกอบด้วยนโยบายและ ภารกิจกำหนดแนวทาง ข้อตกลง และแผนงานการจัดทำหลักสูตร การสนับสนุนทรัพยากร การจัดการเรียนรู้ การสร้างเครือข่าย การนิเทศ และการประเมินผล

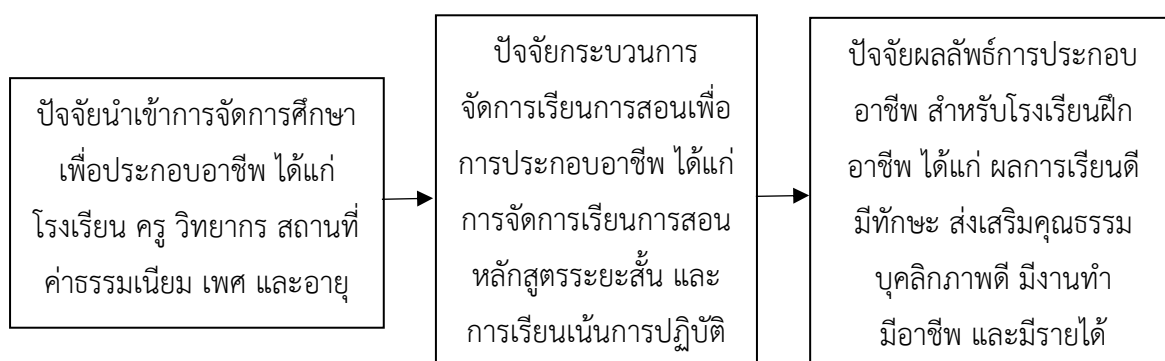
จากการศึกษาหลักการ ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่าการนำหลักการ ทฤษฎีทางด้านการจัดการศึกษาแบบที่ผู้เรียนแล้วเกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง สามารถสร้างองค์ความรู้ ด้วยตนเอง และเป็นการเรียนรู้โดยเน้นการปฏิบัติ นอกจากนี้ยังเป็นการจัดการศึกษาแบบการเรียนรู้ใน ชั้นเรียนประกอบกับการผสมผสานการทำงานจริงควบคู่กับการเรียนในชั้นเรียน และจากการศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในหลายลักษณะ หลายหลาย รูปแบบที่เป็นการจัดในระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และปัจจุบันด้วยโลก

ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเทคโนโลยีและสถานการณ์ของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ซึ่งอนาคตจะทำให้การเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ และสถาบันการศึกษาต้องมีการพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ หรือการมีงานทำให้สอดคล้องกับปัจจุบันและอนาคต

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารหลักการและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าการจัดการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพนั้นมีความสำคัญและมีความจำเป็นในสถานการณ์ของการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน และประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ทำให้หน่วยงานองค์กรการจัดการศึกษานั้นต้องจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับปัจจุบันและอนาคต และผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาในครั้งนี้ได้เลือกโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร เป็นกรณีศึกษาในครั้งนี้จากหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการศึกษาเรื่อง การจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพสำหรับโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยกำหนดใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Study) โดยกำหนดกรอบและขอบเขตของระเบียบวิธีศึกษาด้วยการศึกษาเอกสาร (Document Study) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

การเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะอันประกอบด้วย (1) กลุ่มผู้บริหารกรุงเทพมหานคร (2) ผู้บริหาร อาจารย์ นักเรียน และศิษย์เก่า ในโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร จำนวน 10 แห่ง และ (3) กลุ่มผู้บริหารที่เป็นผู้ใช้บัณฑิตจากโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มแรกคณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (ด้านการศึกษา) และผู้อำนวยการสำนักพัฒนาชุมชน

รวม 2 คน เพื่อสัมภาษณ์ถึงนโยบายและแผนการบริหารงานโรงเรียนฝึกอາชีฟกรุงเทพมหานคร และผู้ให้ข้อมูลจากกลุ่มที่สองได้มาจากการบอกต่อ (Snowball Sampling) จำนวน 3 แห่ง รวมมีผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มนี้ จำนวน 30 คน และผู้ให้ข้อมูลจากกลุ่มที่ 3 ที่เป็นผู้ใช้บัณฑิตจากโรงเรียนฝึกอาชีฟ กรุงเทพมหานคร จำนวน 4 คน ที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ ผู้บริหารบริษัทเซ็นทรัล กรุ๊ป ผู้บริหารบริษัทแบล็คแคนยอน (ประเทศไทย) จำกัด และบริษัทหัวเหว่ย เทคโนโลยี (ประเทศไทย) จำกัด รวมมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 36 คน ซึ่งเป็นจำนวนผู้ให้ข้อมูลที่ทำให้ข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้มีความอิ่มตัว (Saturated Data)

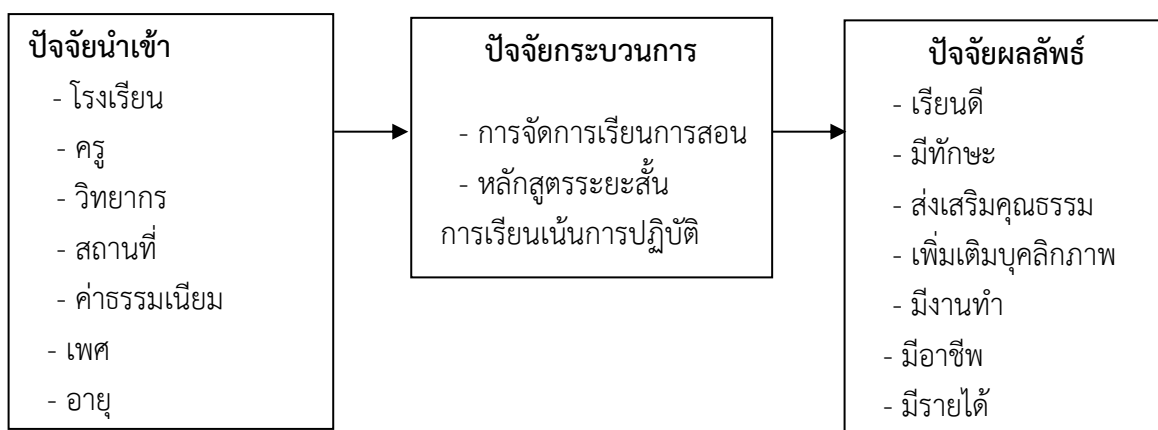
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แนวการสัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยใช้คำถามปลายเปิด และมีการหาคุณภาพด้วยการหาความตรง (Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ด้วยวิธีการประเมินแบบดุลยพินิจ และการศึกษาจากข้อมูลที่บันทึกไว้แล้วโดยผู้อื่น (Unobtrusive Research) ที่ได้รับมาจากผู้ให้สัมภาษณ์ โดยลักษณะข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลปฐมภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างแบบเผชิญหน้า (A Semi-Structured Face-to-Face Interview) เพื่อให้มั่นใจว่ามีความเข้าใจตรงกัน ทั้งผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ การสัมภาษณ์มุ่งเน้น 3 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ (1) ด้านผู้บริหารและครู (2) นักศึกษาและศิษย์เก่า (3) ผู้ประกอบการ ตัวอย่างคำถามสัมภาษณ์ ได้แก่ (1) ข้อมูลทั่วไปของหน่วยงาน (2) การจัดการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพ (3) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ และ 2) ข้อมูลทุติยภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วารสาร เอกสารทางวิชาการต่าง ๆ และสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาถึงแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ และเป็นข้อมูลเพิ่มเติมที่ได้มาจากผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ดังนี้ (1) อ่านและตรวจสอบข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการถอดเทปเพื่อทำความเข้าใจภาพรวมของข้อมูลแล้วนำมาเขียนบันทึกจากการสัมภาษณ์บทสนทนาทั้งหมดหลาย ๆ ครั้งเพื่อให้เกิดความเข้าใจ (2) จัดกลุ่มและสรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในประเด็นสำคัญเพื่อจัดลำดับความสำคัญของข้อมูลและจำแนกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ (3) ตรวจสอบข้อมูลและบ่งชี้แก่นสาระ (Theme) โดยสรุปการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนเพื่อทำการตรวจสอบความเข้าใจที่ตรงกันเพื่อนำไปสู่การสรุปผลการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย (4) ตรวจสอบและอภิปรายองค์ประกอบของแก่นสาระแล้วนำองค์ประกอบของแก่นสาระมาพิจารณาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของแก่นสาระที่พบซ้ำ ๆ กัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นความหมายเดียวกัน องค์ประกอบแก่นสาระนั้นจะถูกหยิบยกมาอธิบายร่วมกัน (5) สร้างข้อสรุปจากหมวดหมู่และความหมายทั้งหมดที่ได้จากแก่นสาระที่ซ้ำ ๆ กัน และ (6) นำข้อสรุปเขียนคำอธิบายแก่นสาระและรูปแบบพร้อมนำตัวอย่างที่สำคัญและเด่น ๆ มาใช้ในการเขียนข้อมูลที่ได้จากการสรุปวิเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญอ่านและให้ข้อคิดเห็นเพื่อการตรวจสอบ โดยเขียนรายงานข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเป็นข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร มีปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านกระบวนการ และปัจจัยด้านผลสำเร็จในการจัดการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพ ปัจจัยด้านนำเข้า ได้แก่ โรงเรียน ครู วิทยากร สถานที่ ค่าธรรมเนียมการเรียน ผู้เรียน เพศ อายุ ปัจจัยกระบวนการจัดการศึกษา ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรวิชาชีพ ด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม และบุคลิกภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้ภาคทฤษฎีหรือความรู้ควบคู่การปฏิบัติ และส่งเสริมเพิ่มเติมด้วยคุณธรรมและบุคลิกภาพ ปัจจัยด้านความสำเร็จการจัดการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพ ได้แก่ การเรียนดี มีคุณธรรม มีบุคลิกภาพ มีอาชีพ มีงานทำ ซึ่งเป็นตามหลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยตามที่กล่าวไว้ในความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา การทบทวนวรรณกรรมจากนักวิชาการหลายท่านในเรื่องของการจัดการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพ สำหรับโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร โดยสรุปเป็นแผนภาพดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงการจัดการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพ
สำหรับโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร

เมื่อพิจารณาจากแผนภาพ 2 ที่ได้จากข้อค้นพบจากการวิเคราะห์เชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักการ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การจัดการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพต้องมีปัจจัยหลักในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนและจะทำให้การจัดการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพในอนาคต มีหลักสูตรใหม่และพัฒนาให้ได้ใบประกอบวิชาชีพและตรงตามความต้องการตลาดแรงงานและทันต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานครต้องมีการยกระดับฝีมือแรงงาน เมื่อเรียนจบหลักสูตรสามารถรับใบรับรองฝีมือแรงงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยกระทรวงแรงงาน เพื่อเป็นการยกระดับฝีมือแรงงาน ค่าแรงหรือค่าจ้างที่สูงขึ้น ต้องยกระดับอาชีพให้มีรายได้ที่สูงขึ้น และสถานประกอบการหน่วยงานภาคเอกชนภาครัฐมีความร่วมมือในการรับนักศึกษา เมื่อจบแล้วให้ทำงาน มีการเพิ่มเติมความรู้ทักษะอย่าง

ต่อเนื่องเพื่อให้มีความเชี่ยวชาญในสาขาหรืออาชีพนั้น ๆ การนำความรู้ทักษะไปต่อยอดเป็นอาชีพและสามารถประกอบอาชีพอิสระได้ สามารถช่วยเหลือสังคมได้ด้วยวิชาชีพของตนเองที่มีความรู้ความชำนาญ เช่น สถานการณ์น้ำท่วม ช่างยนต์สามารถไปช่วยประชาชนได้ ช่วยซ่อมไฟฟ้า เครื่องใช้ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ได้ และทันต่อเหตุการณ์สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นำ Social Media Influencer ซึ่งทำให้เกิดอาชีพใหม่ ต้องมีการยกระดับสายวิชาชีพ ให้เงินเดือนใกล้เคียงกับปริญญาตรี มีการฝึกอาชีพทักษะฝีมือให้มีความเชี่ยวชาญ หลักสูตรต้องสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ (ไม่ใช่การตัดเสื้อตัวเดียวแล้วให้ทุกคนใส่เหมือนกัน) ปรับเปลี่ยนเป็น Partnership และ Sandbox ปรับหลักสูตร ปรับเนื้อหา พัฒนาครู พัฒนาโรงเรียน เน้นการเรียนการสอนแบบฝึกงาน ฝึกทักษะมากกว่าทฤษฎี ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียมาร่วมพัฒนา มีหลักสูตรใหม่ให้ทันกับยุคปัจจุบันและอนาคต เช่น หลักสูตรอาหาร การค้าขายออนไลน์ การทำงานและอาชีพออนไลน์ โซเชียลเซลล์ ที่สำคัญภาครัฐต้องปรับตัวเปลี่ยนแปลงระเบียบขั้นตอนที่เกิดความล่าช้า และภาคเอกชนที่มีความชำนาญเฉพาะด้านต้องให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันเพื่อร่วมกันในการพัฒนาอาชีพของประชาชน โรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานครต้องจัดการเรียนการสอนให้ปฏิบัติได้จริง ประกอบอาชีพได้ มีรายได้เพิ่มเติมหรือสูงขึ้น ให้ผู้เรียนทุกเพศทุกวัยมีโอกาสได้เข้ามาเรียนอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจุบันประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุและมีคนพิการในสังคมไทย ฉะนั้นแล้วโรงเรียนฝึกอาชีพต้องมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาชุมชน สังคม ให้ทุกคนได้รับการประกอบอาชีพพัฒนาชุมชนและตนเองได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุสามารถมีงานทำ มีรายได้ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถปรับตัวอยู่ได้ในสังคมอย่างมีความรู้ ต้องให้ความรู้ ทุกเพศ ทุกวัย และทุกอาชีพ

หลักสูตรต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมให้ทันกับปัจจุบันและอนาคต ที่สำคัญให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน ให้เข้ากับอายุ เพศ ของประชาชน มีหลักสูตรสำหรับผู้สูงอายุ คนพิการ การจัดหลักสูตรควรให้ภาคเอกชนเข้าไปมีส่วนร่วม เช่น ปัจจุบันกลุ่มเซ็นทรัลร่วมมือภาครัฐ เช่น สถาบันอาชีว วิทยาลัยเทคนิค ซึ่งภาคเอกชนมีความชำนาญในวิชาชีพ เช่น การค้าปลีก โลจิสติกส์ (Logistic) อาหารและห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) โดยมีภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมด้วยการร่วมคิด ร่วมทำร่วมลงขัน (ด้วยแรงและสมอง) พร้อมประสบความสำเร็จไปด้วยกัน

ปัจจุบันมีผู้สูงอายุและผู้พิการจำนวนมาก ควรมีนโยบายเพื่อส่งเสริมฝึกอาชีพให้กับคนพิการและผู้สูงอายุ ทางบริษัทแบล็คแคนยอนมีการให้ผู้สูงอายุและผู้พิการมาทำงานกับทางบริษัท และในช่วงการแพร่ระบาดโรคเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ทางบริษัทขอให้ทางหน่วยงานราชการหาผู้พิการผู้สูงอายุมาทำงานกับทางบริษัท โรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานครต้องทำแพลตฟอร์มการสอนออนไลน์ โดยอาศัยแอปพลิเคชัน (Application) ซึ่งจะทำให้ประชาชนและผู้สนใจได้เข้าศึกษาอบรมและเรียนรู้ในหลักสูตรต่าง ๆ ได้เป็นจำนวนมาก

อภิปรายผล

การจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพสำหรับโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร เป็นการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพหลักสูตรต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายสาขา มีที่ตั้งอยู่กระจายตามเขตพื้นที่ต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร บริเวณรอบในและรอบนอกกรุงเทพมหานคร การจัดการศึกษาเน้นให้ผู้เรียนมีอาชีพหรือมีงานทำและที่สำคัญเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนอายุตั้งแต่ 14 ปีขึ้นไป ทั้งเพศชายและเพศหญิงได้เข้ามาเรียนในหลักสูตร โรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพทั้ง 10 แห่ง มีหลักสูตร 190 หลักสูตร โดยทุกแห่งมีหลักสูตรที่เหมือนกัน แต่อย่างไรก็ตามโรงเรียนฝึกอาชีพแต่ละแห่งจะกระจายสถานที่ตั้งอยู่ตามพื้นที่ของเขตและชุมชนของกรุงเทพมหานคร ทำให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพเป็นการจัดการศึกษานอกระบบและศึกษาตามอัธยาศัย เป็นลักษณะหลักสูตรระยะสั้นที่เน้นการเรียน แบบฝึกปฏิบัติ สำหรับผู้เข้ารับการศึกษาในหลักสูตร มีความหลากหลายทางอาชีพและอายุ มีความสนใจเรียนวิชาชีพเพิ่มเติมและนำไปประกอบอาชีพเป็นผู้ประกอบการเอง อาชีพอิสระ นอกจากนี้เป็นการเพิ่มเติมทักษะวิชาชีพ การเรียนการสอนในบางสาขาวิชาชีพที่มีกฎหมายกำหนด เช่น สาขาวิชาการนวด และสาขาวิชาช่างไฟฟ้า อย่างไรก็ตามแม้ว่าการจัดการศึกษาส่วนมากเป็นวิชาชีพด้านช่างอุตสาหกรรมนั้นจึงพบว่าแต่ละแห่งของโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร มีอัตลักษณ์และจุดเด่นที่แตกต่างกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นงนุช ชมภูเทพ (2560) ปฎิภาณมัย ทองชุมนุญ (2563) และศุภากร เมฆขยาย (2564)

การจัดการศึกษาของโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานครแต่ละแห่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันในการจัดหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน และผลสำเร็จแตกต่างในบริบทของสภาพแวดล้อมของโรงเรียน สถานที่ตั้ง อาคารสถานที่ จำนวนครู และนักเรียน และที่สำคัญความแตกต่างที่เห็นได้ชัดเจนเป็นประจักษ์ในแต่ละแห่ง คือ อัตลักษณ์และจุดเด่นความสนใจจากผู้เรียนมีจำนวนน้อยแตกต่างกัน ซึ่งทำให้โรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการนำไปใช้ประกอบอาชีพ และที่สำคัญคือผู้เรียนมีความสนใจมาเรียนจริงนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ด้อยโอกาสทำให้ได้บริการวิชาการเชิงวิชาชีพแบบการเรียนการสอนหลักสูตรระยะสั้นประสบความสำเร็จ ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของศุภากร เมฆขยาย (2564)

ในขณะที่การจัดการศึกษาภาคเอกชนที่เน้นการจัดการศึกษาแบบการเรียนควบคู่การทำงาน มีเป้าหมายในการพัฒนาคนให้มีอาชีพหรือให้มีงานทำ และภาคเอกชนมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการการเรียนการสอนทั้งอาจารย์ อาคารสถานที่ อุปกรณ์จะมีความพร้อมสำหรับการจัดการศึกษา แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาของภาครัฐนั้นก็เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคนเช่นกัน ให้มีทักษะวิชาชีพเพิ่มเติมและเป็นหลักสูตรระยะสั้นและผู้เรียนส่วนมากมีงานทำแล้วมาเรียน ซึ่งโดยส่วนมากการจัดการศึกษาของภาคเอกชนนั้นจะเป็นหลักสูตรในลักษณะการให้ผู้เรียนได้เรียนไปด้วยควบคู่กับการทำงาน แต่ก็ต้องใช้เวลายาวนานเมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาแบบหลักสูตรระยะสั้นของการจัดการเรียนการสอนภาครัฐและค่าใช้จ่ายในการเรียนการสอนของภาครัฐจะน้อยมาก ซึ่งก็เป็นการคุ้มค่าในการลงทุนเพื่อการเรียนไปประกอบอาชีพ อย่างไรก็ตามทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน

คือ การพัฒนาคนมุ่งสู่การมีอาชีพหรือการมีงานทำที่นำไปสู่ชีวิตที่ดีของคน สามารถทำงานพัฒนาตนเอง สามารถดูแลตนเอง ครอบครัว และสังคมได้ จะนำมาซึ่งการพัฒนาประเทศ นอกจากการเรียนการสอน วิชาการและทักษะวิชาชีพ ยังมีการปลูกฝังคุณธรรมและบุคลิกภาพของนักศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ ของภาครัฐและภาคเอกชน ทำให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกมีบุคลิกภาพที่เป็นลักษณะเฉพาะทางวิชาชีพในแต่ละ สาขานั้น ๆ ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักการของโรงเรียนฝึกออาชีพกรุงเทพมหานคร (กรุงเทพมหานคร สำนักพัฒนาชุมชน, 2565) และการจัดการศึกษาของเอกชน (สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์, 2565)

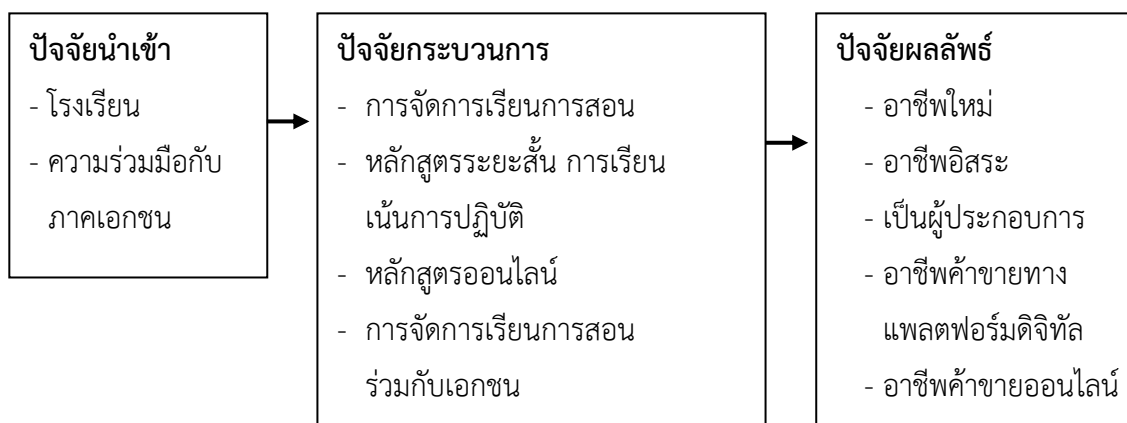
การจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพมีอัตลักษณ์และวิสัยทัศน์ของการจัดการศึกษาแตกต่าง กับการจัดการศึกษาทั่วไปทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งการจัดการศึกษาในลักษณะนี้เป็นแบบเฉพาะ ทางที่เน้นให้ปฏิบัติจริง ปฏิบัติได้ มีอาชีพ มีงานทำ มีรายได้ ซึ่งเป็นเป้าหมายหนึ่งตามนโยบายของ ผู้ว่าราชการจังหวัดในปัจจุบัน ที่เน้นเรียนดี มีวิชาชีพ มีงานทำ มุมมองหรือทัศนะของสถานประกอบการ ภาคเอกชน เป็นเรื่องที่ติดมากในเรื่องของการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ เป็นเรื่องน่ายินดี ที่ภาครัฐจัดการศึกษาส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอนแบบจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ ซึ่งผู้ประกอบการภาคเอกชนยินดีให้ความร่วมมือกับภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนฝึกออาชีพ กรุงเทพมหานคร ซึ่งภาคเอกชนไม่มีความชำนาญเชี่ยวชาญที่จะทำการศึกษารอง ต้องอาศัยจากภาครัฐ ช่วยเติมเต็มและภาคเอกชนยินดีเข้าไปช่วยเหลือการจัดการศึกษา “ร่วมมือ ร่วมใจ ร่วมกันทำ” เพื่อพัฒนาคนเข้าสู่อาชีพต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วพลิกผันจาก เทคโนโลยีและการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ทำให้การอาชีพ การค้าขาย การทำ ธุรกิจเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาต้องปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนาให้ทันต่อปัจจุบัน และอนาคต โดยภาคเอกชนมีความถนัดความเชี่ยวชาญในบางสาขาวิชาชีพ เช่น สาขาวิชาการค้าปลีก สมัยใหม่ สาขาวิชาโลจิสติกส์ ถ้าหากภาครัฐจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและ อนาคต สอดคล้องกับแนวคิดของความท้าทายในการจัดการอุดมศึกษาในยุคความปกติถาวร (อานุกาพ เลเชกุล, 2564)

นอกจากนี้แล้วผู้บริหารกรุงเทพมหานครมีแนวความคิดส่งเสริมสนับสนุนให้ความสำคัญกับ การจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคต การจัดการเรียนการสอนเมื่อจบการศึกษาหรือระหว่างเรียน มีงานทำ มีอาชีพ มีรายได้ ประกอบกับ ปัจจุบันเป็นสังคมผู้สูงอายุ ต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสเรียนวิชาชีพเพิ่มเติมตาม ความสนใจ ความชอบ ความถนัด ซึ่งจะทำให้เกิดคุณค่ากับสังคมผู้สูงอายุ เป็นผลดีทั้งผู้เรียน สังคม ชุมชน ภาครัฐ และภาคเอกชน ก็สามารถจ้างงานได้ทำให้ผู้สูงอายุมีงานทำ มีรายได้ มีอาชีพ ทำให้มี คุณค่า และมูลค่าทางเศรษฐกิจ โรงเรียนฝึกออาชีพได้ให้โอกาสประชาชนที่ขาดโอกาสตามชุมชนต่าง ๆ ได้มีโอกาสเข้าเรียนมาฝึกออาชีพ และในอนาคตมุ่งเน้นสู่มาตรฐานแรงงานและการเปิดสาขาวิชาชีพใหม่ ให้ทันต่อปัจจุบันและอนาคต

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ข้อค้นพบที่เป็นชุดความรู้จากการศึกษาในครั้งนี้ ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) และจากการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันของเทคโนโลยีทำให้เกิดอาชีพใหม่ในปัจจุบันและอนาคต เช่น สาขาการค้าปลีกสมัยใหม่ และแพลตฟอร์มดิจิทัล ดังนั้นการจัดการศึกษาที่ต้องเตรียมความพร้อมด้านปัจจัยนำเข้า ปัจจัยกระบวนการ และปัจจัยผลลัพธ์ให้ทันต่อความต้องการการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและอนาคต สรุปได้ดังแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 แสดงการจัดการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพในอนาคต

จากแผนภาพที่ 3 เป็นการจัดการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพในอนาคต ซึ่งจะเป็นการนำองค์ความรู้จากการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อการปรับปรุงเพิ่มเติมพัฒนาและเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติในอนาคตสำหรับโรงเรียนฝึกโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานครและหน่วยงานภาคเอกชนที่จัดการศึกษา เช่น สถาบันการจัดการศึกษาปัญญาภิวัฒน์ และ ภาครัฐกิจของเอกชน เช่น บริษัท เซ็นทรัลกรุ๊ป บริษัทหัวเหว่ย เทคโนโลยี จำกัด และบริษัทแบล็คแคนยอน จำกัด

สรุป

สรุปผลการศึกษาได้ว่า (1) ปัจจัยนำเข้าประกอบด้วยโรงเรียนอาชีพรุงเทพมหานคร 10 แห่ง มี 190 หลักสูตร ส่วนมากเป็นหลักสูตรทางด้านอุตสาหกรรม และหลักสูตรระยะสั้นแต่ละแห่งมีจุดเด่นของหลักสูตรแตกต่างกัน และเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละแห่ง หลักสูตรเดิมที่ได้รับความนิยมผู้เรียนสนใจเป็นจำนวนมาก เช่น หลักสูตรนวดไทย หลักสูตรช่างตัดผม หลักสูตรช่างไม้ หลักสูตรใหม่ที่มีผู้สนใจเรียนจำนวนมาก เช่น หลักสูตรโหราศาสตร์ หลักสูตรบาร์ISTA หลักสูตรติดตั้งและซ่อมแซมโซลาร์เซลล์ หลักสูตรภาพยนตร์ดิจิทัล หลักสูตรการตกแต่งขนสุนัข และมีองค์ประกอบเป็นปัจจัยนำเข้า มีหลักสูตรเป็นหลัก ผู้บริหาร ครูประจำการ ครูผู้ช่วย วิทยากร อาคารสถานที่ อุปกรณ์ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ มีค่าธรรมเนียมในการเรียนที่ราคาถูกลง ผู้ที่เข้ามาเรียนมีอายุที่แตกต่างกันเพศชายมากกว่าเพศหญิง และทางโรงเรียนเปิดโอกาสให้กับผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุได้เข้ารับการศึกษ

ด้านปัจจัยกระบวนการเรียนการสอนเพื่อการประกอบอาชีพเป็นการเรียนการสอนที่ประกอบด้วย การเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติจริงในทุกหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนเป็นหลักสูตรระยะสั้น เรียนจันทร์ถึงศุกร์ รอบเช้า ป้าย คำ และหลักสูตรเสาร์หรืออาทิตย์ นอกจากการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ ยังมีเพิ่มเติมเสริมคุณธรรมและบุคลิกภาพให้เหมาะสมและเป็นอัตลักษณ์กับสาขาวิชาชีพนั้น ๆ ปัจจัย ด้านผลลัพธ์เป็นองค์ประกอบที่ได้จากการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ ผลการเรียนรู้ มีทักษะ เสริมคุณธรรม เพิ่มเติมบุคลิกภาพ และจบการศึกษาไปแล้วมีงานทำ มีรายได้ มีอาชีพและในอนาคต โรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร ควรร่วมมือกับภาคเอกชนในการปรับปรุงหลักสูตรสาขาวิชาชีพใหม่ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ Internet of Things พลังงานไฟฟ้า แพลตฟอร์มดิจิทัล การค้าขายออนไลน์ และนำมาซึ่งการเกิดอาชีพใหม่ อาชีพอิสระเป็นผู้ประกอบการเอง อาชีพทางด้านดิจิทัล อาชีพค้าขาย ออนไลน์ (2) ข้อเสนอเพื่อเป็นนโยบายสู่การปฏิบัติในปัจจุบันและอนาคต เสนอให้มีการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงและการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) เปิดสอนหลักสูตรใหม่ตามความต้องการของผู้เรียน มีการจัดทำหรือปรับปรุงพัฒนา หลักสูตรร่วมกับสถานประกอบการภาคเอกชน หลักสูตรที่เป็นจุดเด่นของแต่ละแห่งและได้รับความสนใจจำนวนมาก ควรให้ความสำคัญและขยายห้องเรียนและให้โอกาสประชาชนได้มาเรียน หลักสูตรนั้น ๆ มุ่งสู่มาตรฐานฝีมือแรงงานเพื่อพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ปรับปรุง พัฒนาเป็นหลักสูตร การเรียนการสอนด้วยแพลตฟอร์มออนไลน์ การสร้างและพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพสำหรับโรงเรียนฝึกอาชีพ กรุงเทพมหานคร ควรมีการจัดปัจจัยนำเข้าด้านโรงเรียน ครู ครูผู้ช่วย วิทยากร ผู้เรียน และหลักสูตร โดยคำนึงความสำคัญและความเหมาะสมของแต่ละองค์ประกอบ ทั้งกิจกรรม เวลา ความสนใจ และหลักสูตรใหม่ตามความสำคัญและความสนใจของผู้เรียน

1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ ควรให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาด้านครู วิทยากร ผู้เรียน โดยการส่งเสริมสนับสนุนด้านการให้ผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง ผู้บังคับบัญชา เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้มุ่งมั่นและมีเป้าหมายในการเรียน

1.3 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร ครู และวิทยากร ควรมีวิธีการเรียนการสอนที่เน้นทักษะ หรือเน้นการปฏิบัติ ควรเพิ่มเติมเสริมคุณธรรมและบุคลิกภาพให้เหมาะสมกับสาขาวิชาชีพ และเพิ่มเติม ทักษะทางสังคม เช่น การสื่อสาร การพูดคุย การเจรจา แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น และการมีทัศนคติที่ดีต่อสาขาวิชาชีพ

1.4 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้เรียน การเรียนการสอนควรมีการประยุกต์ใช้กิจกรรมเสริมและเพิ่มเติมจากความรู้ประสบการณ์ของผู้เรียนมาแบ่งปัน แสดงความคิดเห็นร่วมกันในเพื่อนร่วมชั้นเรียน เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยเหลือ ส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกัน และจะทำให้เครือข่ายทางวิชาชีพ และขยายธุรกิจมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ให้ความร่วมมือ สนับสนุน ให้คำแนะนำ คำปรึกษาซึ่งกันและกัน

กับเพื่อนในชั้นเรียน ซึ่งจะเกิดองค์ความรู้ในวิชาชีพ และผู้เรียนสามารถศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมนอกเหนือจากห้องเรียน ครู เพื่อนร่วมชั้นเรียน สามารถศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ปัจจัยผู้เรียน ผู้บริหาร ครู ต้องให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกที่น่าไปสู่ความสำเร็จในการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาโดยการจัดรูปแบบการศึกษาแบบอาชีพกับประชากรและกลุ่มตัวอย่างอื่น หรือการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพของภาครัฐและเอกชน

2.2 ควรมีการศึกษาโดยรูปแบบการศึกษาเชิงปริมาณกับโรงเรียนฝึกอาชีพของภาครัฐ ภาคเอกชน หรือประชากรและกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ

2.3 ควรมีการศึกษาปัจจัยหรือตัวแปร หรือองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น ความสนใจ ความชอบ แรงจูงใจ ทักษะ ความสามารถ ความถนัดทางวิชาการและวิชาชีพ และความก้าวหน้าทางนวัตกรรม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2565). *กฎกระทรวงมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565*. สืบค้น 12 กันยายน 2565. จาก <http://www.Rachakitcha.soc.go.th>.
- กรุงเทพมหานคร สำนักพัฒนาชุมชน. (2565). *โรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร*. สืบค้น 12 กันยายน 2565. จาก <http://www.bmatraining.ac.th>.
- จินตนา ไทธานี. (2557). *แรงจูงใจในการเข้าศึกษาหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นของนักศึกษาศูนย์ฝึกอาชีพ กรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นงนุช ชมภูเทพ. (2560). *รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมอาชีพ ของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาและทุรกันดาร เขตภาคเหนือฝั่งตะวันตก*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บุษกร เชี่ยวจินดาภานต์. (2561). เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา. *วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์*, 13(25), 103–118.
- ปภาชมัย ทองชุมนุช. (2563). *การพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการประกอบอาชีพสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนขยายโอกาส*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช. (2565). *คู่มือการศึกษาระบบหลักสูตรผู้บริหารระดับสูงด้านการพัฒนาผู้นำเมือง รุ่นที่ 7*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช.
- ศุภากร เมฆขยาย. (2564). รูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดารสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *ครูสภาวิทยารจารย์ Journal of Teacher Professional Development*. 2(2), 93-106.
- สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์. (2565). *สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์*. สืบค้น 12 กันยายน 2565. จาก <http://www.pim.ac.th>.

- สภาการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *สภาพัฒน์ฯ เผยไตรมาส 2 สถานการณ์แรงงาน
จ้างงานดีขึ้น ทุกกลุ่มอาชีพ พบหมดปัญหาหมดไฟการทำงาน*. สืบค้น 3 ตุลาคม 2565.
จาก <http://www.workpointtoday.com>.
- สุพจน์ อิงอาจ. (2563). *การศึกษา 5.0 ภาพอนาคตของประเทศไทย*. สืบค้น 12 กันยายน 2565.
จาก <http://www.matichon.co.th>.
- สุวิษญา ชินธนาชุกิจ. (2563). *กลยุทธ์การพัฒนา การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำโรงเรียน
การศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัย
นเรศวร.
- อานุภาพ เลขะกุล. (2564). *ความปกติถัดไปอุดมศึกษา: ความท้าทาย*. *วารสารการศึกษาและนวัตกรรม
การเรียนรู้*. 1(2), 111-125.